

SANIDYN W SKALE PORFIROWEJ Z ŁOMNICY

ZBIERAJAC MATERIAŁY DO POZNANIA skał wulkanicznych niecki śródsudeckiej w sezonie letnim 1955 roku, napotkałam w rejonie Łomnicy (na pograniczu arkusza Sierpnice i Mieroszów) charakterystyczną skałę porfirową. Ze skały tej jest zbudowane wzgórze Gomólnik Mały na NW od Łomnicy, a także północne zbocze wzgórza Ostoja (718) i niewielka skałka w Łomnicy. E. Dathe (1) wspomina o tej skałe, opisując ją jako „porfir kwarcowy z dużymi prakryształami” zbudowany z mikrogranitowego ciasta skalnego i dużych prakryształów kwarcu i ortoklazu, a rzadziej plagioklazów

Wstępna charakterystyka makroskopowa pozwoliła na wyróżnienie dwóch odmian tej skały. Odmiana jaśniejsza odznacza się ceglasczerwonym zabarwieniem ciasta skalnego, na którego tle występują duże (1—8 mm) dobrze wykształcone prakryształy głównie białych skaleni i kwarcu. Odmiana ciemniejsza ma wiśniowoczerwone zabarwienie ciasta skalnego i niekiedy intensywnie czerwone prakryształy skaleni.

W płycie cienkiej pod mikroskopem obie odmiany przedstawiają ten sam typ skały o strukturze porfirowej, teksturze zbitej, bezładnej. Na tle dość jednolitej mikrokryształicznej masy ciasta skalnego występują prakryształy sanidynu (około 60% prakryształów), a w mniejszej ilości kwarcu i oligoklazu. Sporadycznie spotyka się niemal zupełnie rozłożone osobniki biotyту, którym nierzadko towarzyszą drobne ziarenka cyrkonu.

Stosunek ilościowy prakryształów do ciasta skalnego wynosi w przybliżeniu 1 : 3.

Sanidyn wykształcony jest w postaci jednorodnych idiomorficznych kryształów różnej wielkości o pokroju tabliczkowym rozwiniętym wg (010). Największy

zmierzony osobnik wykazał około 8 mm długości w kierunku osi krystalograficznej z.

Kryształy sanidynu są na ogół świeże, silnie spękane, niekiedy obtopione wskutek resorpcji magmowej. Łupliwość dość wyraźna w dwóch kierunkach wg ścian P i M. Pierwsza jest częstsza i wyraźniejsza. Współczynniki załamania światła niższe od balsamu kanadyjskiego. Kąt osi optycznych $2V\alpha$ jest zbliżony do zera, stąd u niektórych osobników pozornie sprawa wrażenie ciała jednoosiowego. Dwójłomność bardzo niska. Charakter optyczny ujemny. Kąt ściemniania światła na ścianie M wynosi 10—12°. Pospolite są zrosty bliźniacze według prawa karlsbadzkiego.

Prakryształy sanidynu zrastają się niekiedy po kilka, tworząc agregaty. Dość pospolite jest zjawisko obrastania przez sanidyn kryształów oligoklazu lub odwrotnie. Cechy te świadczą o złożonym przebiegu krystalizacji.

Analiza chemiczna skały porfirowej potwierdziła wyniki obserwacji mikroskopowych. Stwierdzono stosunkowo wysoką zawartość K_2O (6,43% wag) przy małej ilości Na_2O (1,46% wag) i CaO (0,98%). Z przealiczenia tej analizy chemicznej na skład mineralny wynika, że ilość skalenia potasowego w opisywanej skałe porfirowej wynosi około 35%.

L I T E R A T U R A

1. Dathe E. — Erläuterungen zur Geologischen Karte von Preussen. Blatt Rudolfswaldau. König. Preuss. Geol. L. A. Berlin 1909.
2. Dathe E., Zimmermann E., Berg G. — Erläuterungen zur Geologischen Karte von Preussen, Bl. Friedland, Kön. Pr. Geol. Berlin 1910.